

ÖZBEK ÖYKÜCÜLÜĞÜNDE KADIN RUHUNUN TASVİRİ*

THE DESCRIPTION OF THE FEMALE SOUL IN UZBEK STORY

Paşacan Kencayeva**

ÖZ

Özbek Edebiyatı Ali Şir Nevai'ye kadar uzanan bir silsile içerisinde gelişmiştir. Halk hikâyeleri ve destanlar Özbek hikâyeciliğinin kaynağını meydana getirmiştir. Cedidcilik devri, edebiyatın genelinde olduğu gibi hikâye türü için de çeşitli ilerlemelere sahne olur. Ardından gelen Sovyet devrinde ise sanat ve edebiyatın Sovyet ideolojisi ile paralel gelişimine dikkat edildi. Müstakillik devri sonrasında edebiyatın tematik değişiminin de gerçekleştiği görülebilir. Müstakillik devri aynı zamanda kadın edebiyatçıların edebiyat sahasında kendilerini daha fazla gösterdikleri bir devirdir. Bu dönemde şiir, roman ve hikâye türlerinde Özbek kadın edebiyatçıların görünürlüğünün arttığı görülür. Bu makalede modern Özbek hikâyeleri örneğinde kadın ruhunun tasviri meselesi incelenmiştir. Nazar İşankul, Zulfiye Kuralbay, Camile İrgaşeva gibi modern öykücülerin hikâyelerinde kadın karakteri, onların duyguları, hayatın türlü zorluklarıyla karşı karşıya kalan kahramanlar karşılaştırmalı olarak analiz edilmiştir. Hikâye kahramanları arasındaki anlaşmazlıklar çoğu hallerde hayat problemleri zemininde kurulmuştur. Günlük hayat içerisindeki Özbek kadınının yaşadığı sıkıntılar; geleneksel hayatın ve adetlerin kadın üzerindeki etkileri ve toplumdaki kadına bakış hikâyelerin ana eksenini oluşturur. Kadın yazarların gene Özbek kadınına yaklaşımları kendi hayat hikâyeleri ve tecrübeleri ile şekillenerek işlenir. Yazarlar rüya, hayal, simgesel ifade ve tasvirleri hikâyenin anlamı ve şekline uygun hâlde kullanarak kahramanın ruh hâlini yansıtmaya çalışmaktadırlar.

---

* Bu makale 10.06.2021 tarihinde dergimize gönderilmiş; 12.06.2021 tarihinde hakemlere gönderilme işlemi gerçekleştirilmiş; 20.06.2021 tarihinde hakem raporlarının değerlendirilmesi sonucu yayın listesine dâhil edilmiştir.

Makaleye atıf şekli; Paşacan Kencayeva, Özbek Öykücülüğünde Kadın Ruhunun Tasviri, *Karabük Türkoloji Dergisi*, Cilt/Sayı: III (2021), Karabük 2021, s. 58-66. ISSN 2667-7253/e-ISSN 2687-3885, DOI: 10.7596/katud.20102021.004

** Doç. Dr., Taşkent Devlet Şarkımslık Üniversitesi Türkoloji Fakültesi Türkoloji Bölüm Başkanı, umid7780@inbox.ru, cep +99894 6223229.

Ayrıca makalede kadının hayatındaki küçük hadiselerdeki incelikler, farklı anlatım vasıtaları yardımıyla yazarlar tarafından çeşitli şekillerde anlatıldığı değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Özbek edebiyatı, Özbek hikâyesi, kadın ruhu, tasvir, kahraman

ABSTRACT

Uzbek Literature has developed in a chain that goes back to Ali Shir Nevai. Folk tales and epics formed the source of Uzbek storytelling. The Jadidism era witnessed various advances for the story genre as well as for the general literature. In the subsequent Soviet period, attention was paid to the parallel development of art and literature with the Soviet ideology. It can be seen that the thematic change of literature also took place after the independence period. The period of detachment is also a period in which women writers show themselves more in the field of literature. The period of detachment is also a period in which women writers show themselves more in the field of literature. It is seen that the visibility of Uzbek women writers increased in poetry, novel and story genres in this period. This article examines the depiction of the female psyche in the example of modern Uzbek stories. In the stories of modern storytellers such as Nazar İshankul, Zulfiye Kuralbay, Camile Irgasheva, the female character, their emotions, and the heroes who face the challenges of life are analyzed comparatively. Disputes between story heroes are often based on life problems. The problems experienced by Uzbek women in daily life; The effects of traditional life and customs on women and the view of women in society constitute the main axis of the stories. The approaches of women writers to Uzbek women are shaped by their own life stories and experiences. The authors try to reflect the mood of the hero by using dreams, dreams, symbolic expressions and depictions in accordance with the meaning and form of the story. In addition, in the article, it is evaluated that the subtleties of small events in the woman's life are explained by the authors in various ways with the help of different means of expression.

Key Words: Uzbek literature, Uzbek story, female spirit, depiction, hero

Giriş

Geçmişten günümüze kadın, sosyal ve kültürel hayatın önemli bir parçası olduğu gibi edebiyatın da en önemli unsurlarından biri olmuştur. Bedii edebiyatta kadın rolünü kurgulamak, onun iç ve dış güzelliğini betimleyen kurgusal imajını yaratmak, sanatçının büyük bir beceriye sahip olmasını gerektirmektedir. Çünkü bir kadının düşüncelerini, hayal gücünü ve duygularını

ifade ederken onun karakterini hesaba katmak gerekir. Literatürde kadınların temiz duygularını, saf sevgisini, iç dünyasını yeniden keşfeden pek çok eser vardır. Bu tür eserler edebiyat tarihinin her aşamasında yazılmıştır.

Özellikle, Türk divan edebiyatında Zeyneb Hanım, Mihri Hatun; Özbek klasik edebiyatında Cihan Atin Üveysi, Nadire, Dilşadi Berna gibi şairlerin gazellerinde kadın kalbindeki hassas duygular ustaca yazılmıştır. Onların gazellerinde kadının saf sevgisi, özgürlüğü, bağlılığı, sadakati, iffeti gibi nitelikler canlı bir şekilde yansıtılır.

Özellikle Mihri Hatun, kadın kalbini paramparça eden vefasız bir yardan yakınmaktadır:

*Ben umardum ki seni yar-ı vefa-dar olasin
Ne bileydüm ki begüm böyle cefa-kar olasin¹.*

Cihan Atin Üveysi ise eziyet içerisinde dertlilerle dost olduğunu dile getirmektedir:

*Mihnet-i çilelere müptela Üveysiyim
Nerede dert eli olsa ona dost Üveysiyim².*

Daha sonraki dönem edebiyatında da kadın konusu çeşitli türlerin ana içeriği hâline gelmiştir. Hem Batı hem de Doğu edebiyatının büyük sanatçıları eserlerinde kadınların iç deneyimlerini ve yaşam tarzlarını canlı bir şekilde yansıtmaya devam ettiler.

Özbek Edebiyatında Kadın

Edebiyatta kadının anlaşılabilmesi için onun öncelikle insan türüne ait özellikler içinde değerlendirilmesi gerekir. Bununla ilgili olarak edebiyat bilgini H. Baltabayev, Şükür Halmurzayev'in hikâyelerinin analizi ile bağlantılı olarak V.Şukşin'e göre "Bir kişi hakkında bilinmesi gereken üç şeyin var olduğunu belirtir. Bunlar o insanın nasıl doğduğu, nasıl evlendiği ve bu dünyayı nasıl terk ettiği'dir. Şükür Halmurzayev'in öykülerinde bu üç unsurdan sık sık bahsedilir ve bunlar farklı karakterler ile farklı ilişkiler çerçevesinde yorumlanır"³. V. Şukşin tarafından vurgulanan üç unsur da, insanın gerçek doğasını ortaya çıkarmak, ruhunu anlamak açısından önemlidir. Sonuçta yaşama dair bu üç unsur insanın ve dolayısıyla kadının doğasında vardır.

Toplumun temeli olan ailenin, her millet tarafından kendine has bir önemi vardır. Özbeklerin aileye karşı tutumu, toplumun dayandığı manevi ve ahlaki

¹ Mihri. *Mihri Hatun Divanı* (Hazırlayan Arslan M.). T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü. Ankara: 2018, s.43.

² Mahbuba Kadirova. *Üveysi şiiri*. Taşkent: Özbekistan Yayınevi. 1980, s.31.

³ Hamidulla Baltabayev. *Nesir ve üslup*. Taşkent: Fan Yayınevi, 1992, s.98.

temellerle orantılı olarak şekillenir. Bu nedenle, aile dokunulmaz kutsal bir değer olarak kabul edilir. Çünkü Özbek toplumunun sadece bugünü değil geleceği de ailede belirlenir. Özbek ailelerde evlilik ilişkileri İslami gelenekler çerçevesinde kurulur. Nisa Suresi'nin 34. ayetinde belirtildiği gibi: “Allah'ın insanlardan bir kısmını diğerlerine üstün kılmasına bağlı olarak ve mallarından harcama yapmaları sebebiyle erkekler kadınların yöneticisi ve koruyucusudurlar”⁴. Yüzyıllardır tüm inananlar için farz olan bu ayet, önemini yitirmeden günümüze kadar gelmiştir.

Yeni yüzyılın teknik ilerlemesinin tüm hızıyla devam ettiği bir zamanda, hayatın bu sürecini tüm hakikat ve manevi sonuçlarıyla tasvir eden bazı eserler görülmektedir. Bu karmaşık durumları tasvir eden eserler insan hayatının dramını ortaya çıkarır. Genel olarak, sanatçının yaşamla iç içe olması ve onu mantıklı bir şekilde yorumlaması beklenir.

Aynı şey aile ilişkileri için de geçerlidir. Nazar İşankul, Abdukayum Yoldaşev, Zulfiye Kuralbay kızı, Camile İrgaşeva'nın hikâyelerinde kadın ve erkeklerin duyguları farklı bir şekilde ifade edilmektedir. Bu noktada ünlü eleştirmen A. Resulov'a göre: “*Akrep Yılı, Tilsim Krallığı, Nesiller Geçişi, Cennete Giden Yol* isimli eserler ile Uluğbek Hamdamov, Abdukayum Yoldaşev, Zulfiye Kuralbay, Dilfuze Kuziyeva, Eşkabil Şukur, Şarof Başbekov gibi yazarların eserleri aslında modern örneklerdir. Edebî değeri yüksek eserlerimizin ve bu eserlerdeki karakterlerin kapsamlı bir yorumunu ve analizini yaparsak, eserlerin özünü tamamen anlayacağız”⁵.

Resulov'un da dediği gibi, bu yazarların eserleri yeni eğilimlerin ilk örnekleridir. Hikâyelerin çoğunda, aile içindeki kargaşa ve endişe bazen hayatın karmaşıklığına yansır. Bu tür hikâyeler bir kişinin hüznünlü ruhsal ağlamasını ifade ettiğinden, aynı zamanda çok etkileyicidir ve okuyucuların kalbine hızla ulaşır. Bu hikâyeleri bilen okuyucu, hüznünlü kahramanları yan yana nefes alıyormuş gibi yakından hisseder.

Hikâyelerde Kadın Ruhunun Tahlili

Zulfiye Kuralbay'ın hikâyeleri de böylesi insanların öykülerinin sanatsal araştırmalarının sonucudur. Yazarın çalışmalarını yakından takip eden bir edebiyat bilim adamı olan U.Narmatov bir açık mektupta bunu şu şekilde tanımlar: “Saide Hanım'dan sonra, zarif bir Özbek zarafetine ve aynı zamanda cesur bir adalet duygusuna sahip yetenekli bir yazarın (Zulfiye Kuralbay) çalışmalarımızda ortaya çıkmasını millî nesrimiz için keyifli bir olay olarak

⁴ Alouddin Mansur. *Kuran-ı Kerim*. Özbekçe açıklamalı tercüme. Kuran-ı Kerim'i Öğrenme Bilimsel Merkezi. Taşkent: 2004, s.115.

⁵ Abdugafur Resulov. *Kurgu bir yeniliktir: Bilimsel ve edebi makaleler, yorumlar, etütler*. Taşkent: Şark Yayınevi, 2007, s.22.

görüyorum"⁶. Nitekim yazar, eserlerinde Özbek karakterini ve doğasını ortaya çıkarmaya çalışır.

Yazarın hikâyelerinin kahramanları, hayatın endişelerinden, insan ilişkilerinin kaosundan muzdarip olan kişilerdir. Kahramanların manevi dünyasındaki güçlü patlamalar, ölçülemez ıstıraplar sadece aile ilişkilerinin ve hayatın basit endişelerinden doğar. Zulfiye Kuralbay'ın neredeyse tüm eserleri, tuhaf kader çatışmalarını dikkatle gözlemleyen anlatıcının düşüncelerinin yansımasıdır. Yazar günümüzde yaşanması muhtemel durumları adeta aceleci bir şekilde ifade eder.

Özellikle *Kadın* adlı hikâyesinde, bir kadının acısını, deneyimlerini ve iç dünyasını ustaca anlatır. Kahraman Nafise, hayatın zorlukları nedeniyle temizlikçi olarak çalışmak zorunda kalan yüksek eğitilmiş bir öğretmendir. Eşi Asilbek'in evde işsiz olması, sorunlarını daha da artırıyor. Nafise, neşeli, kaygısız ama her şeye gücü yetmeyen çaresiz bir kadındır. Meslektaş Şahnaze Aliyeva'nın sıkıntılarına çare olmak istiyor, ancak hiçbir şey yapamadığından hayal kırıklığına uğruyor.

Z.Kuralbay'ın *Hilale* hikâyesi, bir kadının ruhunun güzel ve beklenmedik sahnelerini anlatıyor. Yazar, dramatik sahnelerde, evlenmemiş, yaşlanan bir kızın aile mutluluğu için çabalama sürecinde yaşadıklarını ikna edici bir şekilde resmediyor. Kızın iç dünyası, aile mutluluğu arayışı hikâyenin merkezinde yer alır. Hikâyenin kahramanı Hilale, aile mutluluğunun tadını çıkarmak ve kendi hayatı pahasına bile olsa her kadının hak ettiği kaderi yaşamak istiyor. Bir insan için önemli olan mutlu günlerin uzunluğu değil, tüm trajik karmaşasına rağmen mutluluğa ulaşmış olma gerçeğidir. Bugünün hikâyelerinde, insanın ruhsal dünyasının bu yönlerine daha fazla ilgi gösteriliyor.

Yazarın *Aşk ve Nefret* adlı öyküsü, hayata özlem duyan, kaderin önüne çıkardığı zorluklarla mücadele eden bir kızın ruh hâlinin anlatıldığı bir hikâyedir. Hikâye ev içi sorunlara dayanıyor. Başkahramanlar Polat ve Dildare, hayatın kendilerine çıkardığı engellerle mücadele etmeye çalışırken trajedilerini yoksulluk içinde görüyorlar. Yazar; bu karakterlerin, acının zihinsel ızdırabı olmadan, bu kadar kafa karıştırıcı ve anlaşılması zor bir yola kolayca girmemelerini çok inandırıcı kılıyor. İnsanın manevi ve ahlaki görüşleri istisnasız değiştiğinde dürüstlük, saflık, utanç ve şeref gibi değerlerin özü de değişmektedir. Dildare'nin ruhunun da bu tür değişikliklere eğilimli olması, Polat ile tanışması ve hayatın zorluklarından bunaldığında ondan yardım beklemesi etkili bir şekilde anlatılıyor. Yazarın becerisi, okuyucunun hikâyeyi okurken içgüdüsel olarak Dildare'ye karşı şefkat uyandırması, ona savunmasız, son derece sınırlı bir kız olarak bakmaya başlaması, onu anlamaya çalışmasıdır.

⁶ Umarali Narmatov. *Tefekkür ışığı*. Taşkent: Yeni Asır Evladı Yayınevi, 2005, s.91.

Ancak bir kadının mutlu olmak için inancını kaybetmediği hikâyeden okunabilir. Aslında eserin cazibesi, okuyucuyu inanan olmaya teşvik edebilmesidir. Bir kadının doğası gereği çok hassas ve gizemli yaratılmış olması, bazen onun mutluluk ile mutsuzluk arasındaki mesafeyi doğru bir şekilde ölçememesine yol açar. Bunun nedeni, tam teşekküllü bir ailede yaşayan bazı kadınların da yoldan çıkıp ailelerine ihanet etmeleridir. Bu tür kadınların imajı, kalplerindeki deneyimler çağdaş hikâyelere yansımaktadır. Zulfiye Kuralbay'ın *Aşk hicrette!* hikâyesinin kahramanı Zarnigar'ın attığı adım, kocasında kıskançlık duygusunun uyanmasına sebep olmuştur. Bir Özbek kadının sokakta “mutluluk araması” Özbek toplumunun geleneklerine ve değerlerine tamamen aykırıdır. Günümüz hikâye anlatıcılığında basit, sıradan, çalışkan ve alçakgönüllü bir Özbek kadının ruhsal dünyası renkli resimlerle boyanmakta ve bir kadının kalbinin ince parıltıları ustaca aydınlatılmaktadır. Kadının en hassas ve bakire duygularına vurgu yapılır ve kahramanın “gizemli” deneyimleri anlatılır. Kadının ruhsal dünyasının analizinde her sanatçı, kendine özgü bir beceriye sahip olduğunu gösterir. Bugünün insanını ilgilendiren, insanın iç dünyası, manevi dünyası ve kaderinin görüntüsüdür. Bu, modern Özbek hikâyelerinde, güçlü bir zihniyet ve hassasiyete sahip kahramanların giderek ön plana çıktığını kanıtlanmaktadır.

C. İrgaşeva'nın *Uğurlama* hikâyesinde de kadın acılarının ele alınmasında iç çatışma önemli yer tutmuştur. Eser kahramanı Mahkemtaş evlatsızlık nedeniyle mahzun ama cüretli ve sağduyulu bir kadındır. Günlük kırgınlıklar, boş kıskançlık sonucu ortaya çıkan kavgalara rağmen karı koca arasındaki bağ kopmamıştır ve ondan ayrılmak istemez. Cemile İrgaşeva, kadının ruh hâlini onun hatırasına dayanarak tasvir eder.

Vefat eden ninesini son menzile uğurlamak için gelen Mahkemtaş bir hafta önce ninesinin evine geldiğini hatırlar. Ninesinin evine son kez geldiği mahcup edici o günü hatırlarken gönlündeki elem boğazına tıkanır. Ninesi geldiği için sevinçten havalara uçmuştur. Yalnız, kocasının işten dönmesiyle bütün sevinci suya düşmüş ve yerini ağır bir acı almıştır. Bu tabloda okuyucu ailedeki kırgınlık, rahatsız yaşam tarzıyla tanışır. Damat çok nadiren evlerine gelen nineye saygı da göstermeyip tekrar kavga çıkarır. Torununun ne kadar zor bir yaşam sürdürdüğünü anlayan ninenin sadece: “Sana da Allah mutluluk verseydi ya!”⁷. demesiyle aradaki anlaşmazlığın evlatsızlık problemi olduğu anlaşılır.

Mahkemtaş iç dünyasında yaşanan çelişkilerden ruhsal acı çeker, ortaya çıkan nahoş durum için kocasını suçlarken kalbindeki yaralar daha çok acıtmaya başlar. Kocasına kendisinin de bilmediği bir bağla bağlandığını hisseder.

⁷ Camile İrgaşeva. *Kadın büyüğü (kıssa ve öyküler)*. Taşkent: Edebiyat Fonu Yayınevi. 2004, s.52.

Hikâye kahramanı dışarıdan sakin görünse de içindeki ciddî ruhsal mücadele devam eder.

Hikâyelerde kahramanın ruhunda meydana gelen iç çatışmalar çok net tasvir edilir. Kahramanın ruhundaki fikirler çatışması, psikolojik mücadele onun gerçek hayatındaki zorluklar ve şiddetle direkt olarak bağlantılıdır. Nazar İşankul’ın *Açılmamış Kapı* hikâyesinde gelinin hazin, dertli hâli okuyucuya etkili bir şekilde ulaştırılır. Kadın, yeni gelirken çok sevildiği, kocasının ihtiraslı aşkında boğulduğu anların hasretini çeker. Yazar, arada kaybolan aşkı “...otlar arasında kaybolan iğne”ye benzetir⁸. Kocasının güveylik anlarını hatırlarken o yakışıklı ve şen delikanlının yerini soğuk ve somurtkan bir erkeğin aldığını görür ve adeta ürperir. Kocasının gün geçtikçe kaba, sert, dikenli olmasını hayatlarına giren “şehirli kadın”dan bilir. Ne yapıp edip aradaki şüphe ve kırgınlıkları yok ederek güven, sadakat ve aşkı geri getirmeye çalışır. Fakat nafiye. Kocasını gün geçtikçe huysuzlaşarak kendisine karşı lakaytlığı güçlenir. O artık “... bütün evi, bahçeyi, köyü, dünyayı sarsan acı hıçkırığımı”⁹ içine yutup dişini sıkarak yaşamak zorunda. Demek ki hikâye kahramanının kalbinde bütün dünyaya yetecek kadar acı, elem, hüznün var. Bu hayatta onun derdini alan, onu anlayan kimse yok. O, yalnızdır. Onun kalbini sarsan bu acılar sonunda hayatının feci şekilde son bulmasına neden olur. Nazar İşankul kadının kalbinin dibinde saklı dertli dalgaları anlamaya ve bunu okurlara anlatmaya çalışır. Bunun içinde iç çatışma tekniğinden ustaca yararlanır.

Abdukayum Yoldaşev’in *Bir Gece ve Bir Ömür* hikâyesindeki karakterlerin kaderi de *Açılmamış Kapı* hikâyesindeki gibi karmaşık. Eserdeki kadın karakterler de birbirine yakın. Ana karakter Ömerali evinde onu bekleyen karısını bir anda tercüman kız Güzel’e değiştirir. Güzel için bütün ömrünü adamaya hazırlanırken karısını hemen boşar. Yazar, bu tabloyu şu şekilde anlatır: “ – Üç talaksın... Üç talaksın... Üç talaksın...” - dedi.

“Ömerali bahçe kapısını yavaşça kapadıktan sonra eyvanda duran Nergize oracıkta nemli yerde yığıldı ve dişlerini sıkarak hıçkırığa boğuldu...”¹⁰. Bir kadının içinden acı çekmesi bundan daha kötü olamaz. Çünkü erkeği ve çoluk çocuğu için ömrünü feda eden bir kadın bundan daha kötü aşılanamaz!

Hikâyelerde karakterlerin hayal ve arzularına ayrı önem verilir. *Açılmamış Kapı* hikâyesinde gelinin duyguları hayat ve hayalle uygun hâlde tasvir edilir. Onun hayalleri gökyüzü kadar temizdir. Gelin kendine teselli olabilecek dünyayı çoktan yaratmıştır ve o “... genç kızken hayalinde yarattığı

⁸ Nazar İşankul. *Rüzgâr tutulamaz (kıssa ve öyküler)*. Taşkent: Ali Şir Nevai Özbekistan Millî Kütüphanesi Yayınevi, 2005, s.84.

⁹ Nazar İşankul, a.g.e., s.91.

¹⁰ Abdukayum Yoldaş. *Bir gece ve bir ömür*. Taşkent: Yeni Asır Evladı Yayınevi, 2007, s.50.

masalımsı bembeyaz dünyaya gitmeyi, orada kraliçeler gibi mutlu ve sakin hayat sürmeyi, birbirinden güzel, mert, pehlivan şehzadeler doğurmayı arzu eder.”¹¹ Hikâyedeki her detay ve her tasvir gelinin duygularını, acılarını, dertlerini anlatmaya yöneliktir.

Analiz edilen hikâyelerdeki ortak nokta, eserlerin basit, akıcı bir üslupla ve açık bir dille ifade edilmiş olmalarında ve hadiseleri derinlemesine keşfetmelerinde görülür. Hikâyelerde kahramanın çaresiz ve zor durumdaki ruhsal acıları hayat ve edebiyat mantığına uygun biçimde anlatılır. Bu hikâyelerin ortak özelliklerin yanı sıra kahramanın ruh halinin beyanı, davranışlarının izahı ve sanatsal analiz açısından birbirinden farklılıklar taşınmasıdır. Hikâyelerin ana karakteri de kadındır ve her karakter farklı özellikler sahibidir.

Sonuç

Özetle, söz konusu hikâyelerde kadının tabiatı, karakteri, kısmeti ve düşünce dünyası çok etkileyici tasvir edilmiştir. Yazarlarımız rüya, hayal, simgesel ifade ve tasviri hikâyenin şekli ve anlamına uygun biçimde kullanarak kahramanın ruh hâlini anlamaya çalışmaktadırlar. İnsan hayatındaki küçük olaylar zeminindeki incelikler farklı ifade şekilleriyle etkili bir biçimde aktarılmaktadır. Günümüz hikâyelerinde sıradan, alçakgönüllü, çalışkan Özbek kadınının manevî-ruhî dünyası farklı renklerle ifade edilir, kadın gönlünün ince cilvesi maharetle ortaya konur. Kadının en ince ve bakire duygularına dikkat edilerek kahramanın içindeki “sırlı” duygular açığa vurulur. Kadının ruh dünyasının analizinde her sanatçı birer maharet sahibi olduklarını ortaya koymaktadırlar.

Günümüz hikâye yazarları kadın ruhunu bütün çetrefilliğiyle ifade etmeye, onun kaderinde anlaşılması güç olan yönleri anlamaya çalışmaktadırlar. Hikâyelerdeki kadınlar düşünen, fikir yürüten, duygularını bütün incelikleriyle hisseden insanlardır. Erkin A'zam, Nazar İşankul, Hurşit Dostmuhammad, Zulfiye Kuralbay, Camile İrgaşeva gibi modern Özbek hikâye anlatımının önde gelen isimleri, hikâyenin kahramanlarının farklı ruh hâllerini gözler önüne sermektedir. Bugünün öykülerinde tasvir edilen karakterlerde iç incelemeye güçlü bir ihtiyaç var. Çoğu durumda, yazarlar, kahramanların ruhsal dünyasını ortaya çıkarmak için iç monologları, duygusal eylemleri, psikolojik görüntüleri etkili bir şekilde kullanırlar. Sonuç olarak, renkli bir ruhsal dünyaya sahip kahramanlar yaratılır ve bu, günümüzün hikâye anlatımının gelişimini etkiler. Modern hikâyeler, insana ve onun manevi dünyasına daha derin bir şekilde girmeye çalışır. Modern Özbek hikâyelerinde, insanın farklı sanatsal tasvirleri ve yöntemleri kullanılmaktadır.

¹¹ Nazar İşankul, a.g.e., s.96.

Kaynakça

Baltabayev, Hamidulla, *Nesir ve üslup*. Taşkent: Fan Yayınevi, 1992.

İrgaşeva, Camile, *Kadın büyüü (kıssa ve öyküler)*. Taşkent: Edebiyat Fonu Yayınevi, 2004.

İşankul, Nazar, *Rüzgâr tutulamaz (kıssa ve öyküler)*. Taşkent: Ali Şir Nevaî Özbekistan Millî Kütüphanesi Yayınevi, 2005.

Kadirova, Mahbuba, *Üveysi şiiri*. Taşkent: Özbekistan Yayınevi, 1980.

Kuralbay, Zulfiya, *Kötülük meleği*. Taşkent: Yeni Asır Evladı Yayınevi, 2005.

Mansur, Alouddin, *Kuran-ı Kerim*. Özbekçe açıklamalı tercüme. Kuran-ı Kerim'i Öğrenme Bilimsel Merkezi. Taşkent: 2004.

Mihri, *Mihri Hatun Divanı* (Hazırlayan Arslan M.). T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü. Ankara: 2018.

Narmatov, Umarali, *Tefekkür ışığı*. Taşkent: Yeni Asır Evladı Yayınevi, 2005.

Resulov, Abdugafur, *Kurgu bir yeniliktir: Bilimsel ve edebi makaleler, yorumlar, etütler*. Taşkent: Şark Yayınevi, 2007.

Yoldaş, Abdukayum, *Bir gece ve bir ömür*. Taşkent: Yeni Asır Evladı Yayınevi, 2007.